

9663

1768, 17.

Ab: 69

SPECIMEN
CONTINENS
CAPVT IVRIS CONTROVERSVM
DE
CIVILI
OBLIGATIONE ET ACTIONE
EX
PRAECEPTIS HVMANITATIS

QVOD

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS GRATIA

PRAESIDE

D. CHRISTIANO HENR. BREVNING

PROFESSOR. IVR. NAT. ET GENT. PVBLIC. ORDIN.
ET SOCIETAT. LITER. DVISVURG.

SOCIO

IN AVDITORIO PETRINO

DIE IX. MARTII ANNO CIOICCLXVIII.

PVBLICE DEFENDET

FRIDERICVS CHRISTIANVS HERRMANN

CHEMNICENSIS MISNICVS.

LIPSIAE

EX OFFICINA LANGENHEMIA.

SEE GEMEN
CONTINENS
CAPVT IVNIS GONTROVERSIAM
DE
CIVILI
OBLIGATIONE ET ACTIONE
EX
TRACTIS HUMANITATIS
HUMANITATIS ICTORVM ORDINIS GRATIA
P. H. A. S. I. D. R.
D. CHRISTIANO HENR. BREYNING
PROFESSOR IURIS NAT. ET CIVILIS ORDINIS
AT UNIVERSITATE LIBERA HANNOVERENSIS
IN HANNOVERA PETRINO
DIE XX. MARTII ANNO DOMINI MDCCLXXVII
PUBLICE DEFENSIT
FRIDERICVS CHRISTIANVS HERRMANN
CANDIDATVS IURIS

LIBRAR
ET ORNATA ALPHABETICA

VIRIS
EXCELLENTISSIMIS,
CONSULTISSIMIS, EXPERIENTISSIMO, AMPLISSIMIS,
DOCTISSIMIS, PRUDENTISSIMIS,
GRAVISSIMIS
CIVITATIS PATRIAE MODERATORIBVS
CONSULIBVS,
PRAETORIBVS,
SYNDICO
AC
VNIVERSO PATRVM CONSCRIPTORVM
SPLENDIDISSIMO CONCESSVI

PATRONIS SVIS OMNI, QVO DECET, HONORIS
CVLTV DEVENERANDIS

SACRVM.

VIRI
EXCELLENTISSIMI,
CONSULTISSIMI EXPERIENTISSIME, AMPLISSIMI,
DOCTISSIMI, PRVDENTISSIMI
PATRONI SVMMOPERE COLENDI

Ne forte memoriam insignium documentorum
VESTRAE benevolentiae, quibus me
ornare haud estis dedignati, viderer depo-
suisse, haud idoneam occasionem, qua animum VOBIS
obstrictissimum palam possem profiteri, ingratus nolui
praetermittere. Ad VOS enim, PATRONI

OPTIMI, qui res meas adiuuistis egregie beneficiis, auctoritate imprimis et gratia EXCELLENTISSIMORVM PRAETORVM in me collatis, quae si oris imbecillitas pateretur, amplam mihi suppeditarent dicendi copiam, vel hoc nomine pertinet hic libellus, quem VOBIS tradere testem atque interpretem meae, qua VOS prosequor, obseruantiae et studii, vt ab aliquo quasi onere leuarer, fretus virtutibus VESTRIS non erubui. Quod meum consilium, si VOBIS, vti spero, vlllo modo probabitur, VESTRO eximio fauori magnum adhuc cumulum accessisse arbitror. Equidem nullo vnquam tempore desinam pro VESTRA incolumitate vota facere religiosissima, quibus, vt DEVS benignissime adnuat, omniaque funesta omina a DVLCISSIMAE PATRIAE finibus procul abesse, et Regimen VESTRVM semper fortunatissimum esse iubeat, VOS autem velit omnibus, quibus humana felicitas aestimatur, cumulatos reddere, et in Reipublicae, quam gubernatis, praeclarum ornamentum ad seros vsque annos

*conseruare, ex animi sententia precor. Quod reli-
quum est, ut habeatis me meaque omnia VESTRO
in signi Patrocinio, quo honorificentius atque prius ni-
hil habeo, quam commendatissimum, VOS enixissime
rogatos cupio.*

NOMINIBVS
EXCELLENTISSIMIS
CONSULTISSIMIS, EXPERIENTISSIMO, AMPLISSIMIS
DOCTISSIMIS, PRVDENTISSIMIS
SPLENDIDISSIMIS

Dabam in Acad. Lipf.
Ipsis Nonis Martiis,
A.R.S. c1919cclxviii.

ADDICTISSIMVS
FRIDERICVS CHRISTIANVS HERRMANN,
RESPONDENS.

DE
CIVILI
OBLIGATIONE ET ACTIONE
EX
PRAECEPTIS HUMANITATIS.

---

§. I.

Morales doctrinas omnes peraeque internam producere obligationem, siue iustitiam tanquam virtutem consideres, siue reliquas virtutes subintelligas, siue demum ea, quae primaria omnium moralium officiorum sunt, videlicet, quae DEO debentur, spectes, vix quisquam, qui practicas illas philosophiae partes tractavit, aliquo acumine iudicii, negabit. Quamvis enim humana illa

A 2

iusti-

iustitia, quae ICtorum diligentiae obiectum est, haud curet, vtrum legibus quis pareat virtutis amore atque quo iuste agendo suae simul consulet animi atque conscientiae tranquillitati, an vero formidine vt aiunt tantum poenae, seu, vt statui hominum naturali atque libertatis conuenientius dicam, ne bello cogatur suaeque externae pacis tranquillitatisque iacturam patiatur; tamen respectu studii felicitatis animique indolentiae iustitiam inter primarias virtutes referri posse, haud dubitandum. Quidni enim is, qui id, quod cuique debet eo studio praestat, et quod sciat, voluisse DEVM, quem impense amat, vt iuste uiuat, et quod proximum amet, cuius amore officium implet, ea quoque fruatur animi indolentia, qua fruitur mens conscia recti.

§. II.

Hinc ergo tantopere haud reprehendendi veteres ICti, qui cum VLPIANO in *L. 10. π. de iust. et iur. Iustitiam* definiunt, quod sit *constans atque perpetua voluntas ius suum cuique tribuendi*. Haud enim definiuere eam iustitiam, quam exigit forum atque ciuitas; sed iustitiam tanquam virtutem ex doctrina philosophorum. Philosophi enim putabant eam iustitiam, quae consistit in conformitate actionum externarum cum lege, pertinere tantum ad iudicia et ICtorum scholas, eam vero, quae ad hominum moralitatem seu animi

animi emendationem ad veram felicitatem seu summum bonum consequendum pertinebat, suae disciplinae vindicabant. Hinc Stoici, qui virtutum omnium primariam causam in constantia animi atque perpetuitate quaerebant, constantemque atque perpetuam h. e. immutabilem seu imperturbabilem voluntatem virtutis genus reputabant, non videntur in sua disciplina admodum a vero aberrasse, qui iustitiam eam virtutem, seu, quod idem est constantem atque perpetuam voluntatem definiebant, qua *ius suum quisque cuique tribuebat*.

§. III.

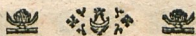
Quidquid vero placuerit veteribus philosophis, hoc sane certum est, alias esse obligationes *externas*, alias *internas*. Hae adimplendae nostrae tantum felicitatis et animi tranquillitatis causa, illae contra causam, cur adimplendae, in alio positam habent, cui ius omnino competit, id a nobis exigendi, ad quod sumus obligati. Haec officia cum nostri causa adimplemus, omnem respuunt *coactionem* et hinc *imperfecta* dicuntur, quo referenda sunt pietatis, humanitatis seu honestatis officia. Illa contra non nostri tantum, sed et maxime alterius causa adimplemus, et recipiunt seu admittunt *coactionem* indeque *perfecta* dicuntur, et sunt officia iustitiae. Consequimur inde iustitiam iis occupatam esse officiiis, quae perfecta sunt, seu

ad quae adimplenda is, qui obligatus, cogi possit. Debent ergo quae naturae Lex scribit officia, ita esse comparata, ut ad eas praestandas alteri competat ius coactionis. Eas vero, quas naturalis lex perfectas sancit obligationes, civile ius, quod fundamenta habet in hoc iure, aequè agnoscit, hincque sunt pariter obligationes perfectae civiles. At vero, si ad imperfectas illas obligationes veniamus, cum respuant coactionem, recte quaeri potest, qualia sint officia ex civilibus Legibus. Quamquam enim virtutum naturam haud immutet ciuitas, atque civili imperio vix quisquam ad veras virtutes perducatur, nisi quod imitetur virtutem coactus, simulandoque virtutis gloriam falso captet, tamen videndum utique est, an ciuitas interdum, si finis ciuitatis ita suadeat, imperfectas obligationes perfectas recte efficiat.

§. IV.

Haud permittit libelli breuitas, ut ex vniuersali iurisprudencia propositam quaestionem decidamus, neque ex diuersis ciuitatum iuribus, quas humanitatis obligationes perfectas effecere nomothetae, eruamus; potius civilis nostrae prudentiae fontem sumamus, scilicet romanum illud ius, atque an humanitatis honestisque praecepta vim et obligationem civilem nata sint, examinabimus. Affirmari posse arbitror, non tantum obligationibus imperfectis legibus, magistratum.

tuumque edictis et Imperatorum constitutionibus vim et obligationem ciuilem interdum perfectam tributam esse, verum etiam in eam declino sententiam, interdum ICTOS in definiendis causis controuersis imperfectis officiis inhaesisse atque in eum adeo effectum, vt tanquam ex perfecto iure actiones concefferint.

§. V.

Quod ad primum attinet, an per leges ciuiles, edicta magistratuum Imperatorumque constitutiones humanitatis honestatisque officia perfecta effecta fuerint, vix alia egent probatione, quam ea, quam VLPPIANVS in *L. 10. π. de Iust. et Iure* nobis exhibet. *Iuris praecepta, inquit, sunt haec, honeste viuere, alterum non laedere, suum cuique tribuere.* Vix qui accurate rem cogitant, sibi persuadebunt, tradidisse hoc loco Vlpianum nostrum prima naturalis iuris axiomata seu principia. Proderet sane antiquae philosophiae imperitiam maxime Stoicae, qui philosophi solum id bonum arbitrabantur, quod honestum, hoc est, cum virtute conueniens. Virtus vero non ad ius atque Iurisprudentiam, sed ad ethicam seu ad eam doctrinam referenda, quae summi boni notionem docet, seu quae veram internamque felicitatem, cuius humana natura capax est, contemplatur atque viam ad eam consequendam monstrat. Quis vero Iuris, quod pacis tranquillitatisque
exter-

externae conferuandae causa aeternus legum natura-
 lium conditor dedit, principium peteret ex eo prae-
 cepto, quod ad internam felicitatem respicit, hoc est,
 quis perfecta officia ex principio officiorum imperfe-
 ctorum deducat? Tradere ergo mihi videtur Vlpia-
 nus quemque sequitur Imperator IUSTINIANVS
 in §. 4. I. de Iust. et Iur. ea praecepta prima, ex qui-
 bus deduci possunt omnia Iuris ciuilibus capita. Ab-
 soluitur enim omne nostrum ius non tantum obliga-
 tionibus negatiuis, quae ex primo illo abstracto prin-
 cipio deducuntur: *Neminem laede*; sed praeterea et
 posituias affirmatiuasque obligationes ex praecepto
 affirmatiue concepto: *suum cuique tribue*, sancit; et
 imperfectis obligationibus ex praecepto: *honeste uiue*
 demonstrandis, ciuilem auctoritatem atque vim addit

§. VI.

Iam exemplis quibusdam rem conficiamus.
 Monstrandum sane est, deseruisse interdum leges iu-
 stitiam naturalem atque humanitatem secutas fuisse.
 Possem prouocare ad *Cinciam* illam legem, quae pro-
 hibuerat, quominus *quis pro oranda causa manus ca-*
peret, neque quis ultra certam quantitatem donaret.
 Virumque legis caput virtutis argumento suffultum
 esse videtur. Quis enim ex praeceptis sanioris mo-
 rum doctrinae negat, cuiusuis honesti hominis, qui
 que

que virtutem amat, officium esse, innocentem defendere, vel alteri succurrere, vt suum recte consequi possit. Communis ille amor hominum erga homines hoc suadet officium, ius vero naturale non prohibet, quominus hoc interueniente vel pretio aliquo determinato pacto, vel liberalitate peragam; ciuili contra lex virtutis praeceptum sequitur, improbata illa naturalis iuris licentia ex innocentis causam defendendi studio aliquid sibi acquirendi. Sed grauiora adfunt illustrioraque exempla. Haud raro enim Praetor, quoties in edicto a stricto iure recedit atque aequitatem sequitur, sequitur humanitatis principia. Ex innumeris vno hanc vindicabimus Praetoris humanitatem. Est imperfecta obligatio ex solis praeceptis virtutum deducenda, vt *proximi utilitatem promoueamus atque ab eo omne damnum auertere studeamus.* Iam examinabis Edicti Praetoris de *damno infecto* primum moralitatis fundamentum. Nonne Praetor hocce edicto id agit, vt vicinum a periculo imminente defendat, atque securum reddat, ne postea damnum patiat, si quod adhuc infectum est damnum et metuitur, factum contingat. Praeterea VLP IANVS ipse in *L. 4. §. 5. π. de damn. infect.* cum verba edicti partis praemisisset: *DVM EI QVI ABERIT, PRIVS DOMVM DENUNTIARI IVBEAM,* laudat *verecundiam* Praetoris; quod quem forsam contumacem extrahi de domo sua iubere potuisset, ei denuntiari tantum iuberet. *Ve-*

recunde, inquit, autem praetorem denunciari iubere, non extrahi de domo sua.

§. VII.

Neque deficiunt exempla *Imperatorum* qui suis Rescriptis et Constitutionibus honestatis seu humanitatis praecepta secuti sunt, quo effecere, ut quod cum sola conveniret virtutum doctrina, in perfectum abiret ius. Cum natura rebus pretium atque certa aestimatio haud insit, si de venditione ex iusto naturali agatur, id iustum erit vendundae rei pretium, quod partium consensione constituitur. Hinc si semel determinato pretio conventionem res aliqua vendita sit, dubium non est, eodem naturali iure utrumque contrahentium teneri ad servandum contractum venditionis. Quare non erit venditori de eodem iure exceptio contra emptorem, quod minoris rem vendiderit, ut obinde a venditione recedere possit. Iam vero audiamus **DIOCLETIANVM** in *L. 2. C. de resc. vend. Rem maioris pretii, si tu vel pater tuus minoris distraxerit: HUMANVM* est, ut vel pretium te restituente emptoribus fundum venundatum recipias, auctoritate iudicis intercedente: vel si emptor elegerit, quod deest iusto pretio, recipias, caet. Ipsemet Imperator testatur se non sequi stricti iuris placita, sed id comprobasse, quod *humanum* est. Poterat enim contigisse, ut ex necessitatis alicuius, qua premebatur causa, compelleretur

tur

tur ad venundandum fundum. Cum vero euenisset, vt emtorem, qui quod ex communi conciuuium arbitrio conueniens esset pretium solueret, haud reperiret, in illud consentire cogebatur pretium, quod emtor, quem inuenerat offerebat, quo pecunias acciperet seque ab ea, qua premebatur necessitate, liberaret. Quid ergo humanius, quid honestati conuenientius, quam ei succurrere, qui tantam patrimonii sui immi- nutionem perpeffus erat, vendendo fundum maioris pretio minori. Hoc ergo Diocletiani rescripto id, quod humanitatis regula suadebat, cepit iuris ciu- ilis fieri beneficium.

§. VIII.

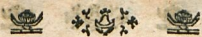
Sed quid multa de hac quaestione, quae quidem vix cuiquam dubia videbitur, qui libros iuris ciu- ilis introspexit. Potius aliam dubitationem exponamus, quam agitatam scimus inter Duumuiros illos Batauos *Gerb. NOODTIVM* et *Corn. van BYNKERS- HOEK*. Non omnem nec singulas huius discepta- tionis partes atque argumenta excutio; Legendo enim *NOODTIVM* in *Iulio Paulo* et in *Amica Re- spons.* *BYNKERSHOEKIVM* in *Tr. de Iur. oceid. liber.* et in *Not. ad Amic. Respons.* quiuis facile cardi- nem controuersiae cognoscet. Saltem id arbitror, non omnino in hoc errasse *NOODTIVM*, veteres videlicet *ICTOS* saepe vfos esse humanitatis atque vir- tutum praeceptis, atque ex his causas definiuisse,

quamuis eorum suassiones nec ius essent, nec legis auctoritatem obtinerent. Egregie distinguit opinionem Icti ex sui temporis, quo scribebat, anallogo, ab ea, quam postea Iustiniæ compilatione auctoritatem consecuta fuerat. Poterat enim fieri, vt, quod antea solis humanitatis praeceptis continebatur, si maiestatis auctoritas superueniret, iuris obligationem obtinere, nec hoc negauit *Corn. v. BYNKERSHOEK*, sed iam videndum, an et ciuilem quendam effectum hæc Ictorum dogmata ex humanitatis praeceptis petita, tempore quo scriberentur, haberent.

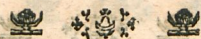
§. IX.

Noodtius vt suam defenderet causam, prouocat ad auctoritatem *VLPIANI* in *L. 12 §. 3. π. de Rit. Nupt. Si uxor mea post diuortium alii nupserit, et filiam susceperit, putat Iulianus, hanc quidem priuignam non esse, verum nuptus eius abstinentum.* Putat ergo Noodtius tempore Iuliani saluis *Iuris regulis* potuisse quasi priuignam illam in matrimonium duci, sed non aequè *saluis Iuris praeceptis.* Abiisse vero hoc praeceptum in Regulam Iuris cum Iustiniæ auctoritatem adderet. *§. 9. f. de Nupt.* Refutaturus hæc *BYNKERSHOEKIUS* putat, regulis Iuris Iuliani adscribendam fuisse sententiam, ob *MODESTINI* in *L. 24. π. de Rit. Nupt.* et *L. 197. π. de R. f.* auctoritatem qui adfirmat, *etiam, quid honestum sit, in coniunctionibus*

bus considerari praecepisse veteres ICtos, et cum ea honestas omnibus placuisset, facile in regulas iuris transiisse, imo apud Vlpianum scriptum legi: *putat Iulianus*, non vero: *suadet Iulianus*. Sed si verum fatendum, sibi parum constans Bynkershoekius. Cum enim ipse ponat, *praecepisse* veteres ICtos etiam, quid honestum sit in coniunctionibus, considerari, adfirmat eo ipso, *praeceptum* fuisse, haud vero *regulam* iuris. Neque tantam vim egomet arbitraret verbo in esse *putat*, vt regulam iuris efficiat; opinionem hanc fouisse Iulianum indicat, cuius opinionis, cum lex haud adesset, quae idem prohiberet, ea vis tantum esse poterat, vt suasionem contineret, cum petita ex honestatis praeceptis, quae suasio vero iuris praeceptum, i. e. quod iuris vim capiebat, effecta est, quod coniecit, cum Vlpianus eam Iuliani opinionem adducit, quasi ex ea decidenda causa matrimoniumque inter me atque vxoris meae cum alio marito post diuortium progenita filia prohibendum. Putarem itaque vtique prodesse Noodtio hoc exemplum, quod prodesse negat Bynkershoek, cum opinio ICti, cui non competit potestas ferendi leges, quique suis sententiis ex honestatis tantum praeceptis petitis iuris vim tribuere haud valet, ius constituere nequit. Recte ergo *suasione officii moralis*, non *iure* prohibita illae nuptiae. Abiisse vero demum vel maiestatis taciturnitate, vel

B 3 super-

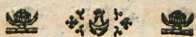

superueniente legis autoritate in iuris prohibitionem,
natura suasionum et res ipsa refert.

§. X.

Sed quid! si etiam eae, quas Noodtius adduxit probationes nihil probent, tamen salua erit sententia, interdum ICTorum suasiones non tantum ciuilem aliquam obtinuisse obligationem nulla tunc accedente legis obligatione, sed etiam ab iis ICTis solam suasionem atque humanitatis praeceptum nihilofecius habitum fuisse. Vix elegantius exemplum, quodque optime in suam adducere potuisset causam, videtur posse reperiri quam illud apud VLP IANVM in L. 1. §. 3. π. de pericul. et commod. rei vendit. Prius verba adscribamus: *Licet autem venditori vel effundere vinum, si diem ad metiendum praestituit, nec intra diem admetsum est. Effundere autem non statim poterit, priusquam testando denuntiet emtori: vt aut tollat vinum, aut sciat futurum, vt vinum effunderetur.* Thema, quod ipsum Ius continet, facillimum. Emerat Titius a Caio Amphoras vini, illudque non tantum degustauerat, verum adiecto venditioni pacto diem praestituerat, quo admetiendum sit. Ita non solum periculum ad emtorem veniebat, sed status ad admetiendum dies morosum efficiebat Titium, si nec compareret, nec curaret, vt admetiatur. Effectus ergo morae auget periculum Titii emtoris; Caius enim venditor.

cui

cui alia oportuniorque occasio interim obuenerat, alia sibi comparandi vina, quique tunc doliis utebatur, ex quibus admetiendum Titio vinum fuisset, periculo Titii vinum iuste effundere poterat salua actione ad consequendum pretium, ea tamen cautione, vt prius testando denuntiet emtori Titio, vt aut tollat, aut sciat futurum, vt, cum ipse doliis vsurus sit, vinum effunderetur. Huc vsque de iure. Iam pergit **VLPIANVS**: *Si tamen, cum posset effundere, non effundit, LAUDANDVS est potius.* En suasionem! Habes praeceptum humanitatis. Poterat venditor suo iure effundere vinum ob moram emtoris, non tamen effundit, quia honestius est, officiumque viri boni, cauere, vt alteri succurramus, quo, quantum potest, minus damnum in re sua suoque patrimonio sentiat, seu vt ipse **ICTUS** dicit: *operam dare, vt quam minime detrimento sit ea res emtori.* Nec haec sufficiunt. Pergit amplius: *Ea propter mercedem quoque doliorum potest exigere, sed ita demum, si interfuit eius, inania esse vasa, in quibus vinum fuit, veluti si locaturus ea fuisset, vel si necesse habuit alia conducere doliis caet.* Adfirmat ergo **ICTUS** ciuilem quoque effectum hoc humanitatis praestitum officium habere oportere. Mercedem enim ob id, quod non effundendo vinum, laudabiliter egerat venditor, exiget ab emtore. Non equidem semper haec seruata honestatis suasio hunc habebit, effectum, sed noua aliaque contraria huma-

humanitatis regula hunc ciuilem effectum producet, scilicet cum effecerit venditor, vt adhuc haberè possit vinum emtor, ne ob moram frustra pretium re per- dita soluendum sit, aequè laudabile fore, ne officium humanitatis damnosum fiat venditori, vt ipse quoque emtor eundem indemnem praestet, ne mora emto- ris noceat venditori honestius agenti. His ergo rectè perspectis patet, esse in Iure Romano quaedam hu- manitatis praecepta, quibus nec lex quidem ipsa ad- sistit, quae suasiones tantum sunt, quibus tamen non omnis ciuilis effectus negari potest. ¶ Ciuiles vero effectus et in obligatione ciuili ponendi, ex qua vel exceptio vel adeo actio dari solet. ¶ Haec sunt vero **NOODTII** iuris praecepta, opposita iuris regulis.

ULB Halle

3

005 880 491

VD18

63

1768, 17.

Ab: 69

SPECIMEN
CONTINENS
CAPVT IVRIS CONTROVERSVM
DE
CIVILI
OBLIGATIONE ET ACTIONE
EX
PRAECEPTIS HVMANITATIS

QVOD
ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS GRATIA
PRAESIDE
D. CHRISTIANO HENR. BREVNING
PROFESSOR. IVR. NAT. ET GENT. PVBLIC. ORDIN.
ET SOCIETAT. LITER. DVISVBERG.
SOCIO

IN AVDITORIO PETRINO
DIE IX. MARTII ANNO MDCCCLXVIII.
PVBLICE DEFENDET
FRIDERICVS CHRISTIANVS HERRMANN
CHEMNICENSIS MISNICVS.

LIPSIAE
EX OFFICINA LANGENHEMIA.

